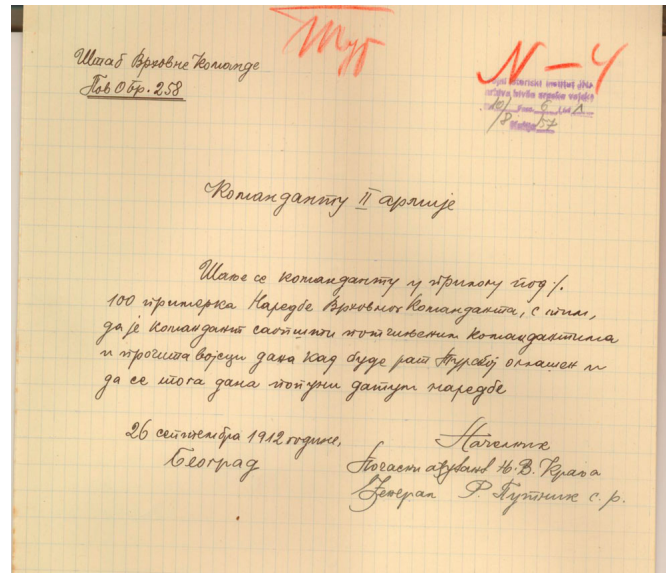

Naredba kralja Petra [3]

Napisao Predrag Pavlović i Novica Pešić
Subota, 03 novembar 2012 21:10

Na kraljev poziv oglasila se zvona, prangije, bubnjevi i gajde. Austrougarska i Rusija pokušale da spreče rat

□ Naredba đenerala Radomira Putnika

Izvor: Vojni arhiv Srbije*

TURSKA je prozrela nameru balkanskih država pa je u septembru izvršila delimičnu mobilizaciju vojske u evropskom delu svoje imperije i zapretila odlučnim otporom. To nije pokolebalo balkanske narode koji su munjevito reagovali i 30. septembra 1912. godine objavili opštu mobilizaciju svojih snaga. U duhu dogovora sa Srbijom i Bugarskom, potom je Crna Gora 8. oktobra objavila rat Turskoj.

Zatečene takvim razvojem događaja Austrougarska i Rusija su pokušale da balkanske saveznike odvrate od rata tvrdnjama da su preduzele mere kod turskih vlasti da izvrše reforme u duhu člana 23. Berlinskog ugovora i da neće dozvoliti nikakve promene u evropskom delu Turske.

Naredba kralja Petra [3]

Napisao Predrag Pavlović i Novica Pešić
Subota, 03 novembar 2012 21:10

Da bi donekle umirile velike sile, balkanski saveznici su Turskoj uputili oštar ultimatum zahtevajući opšte reforme na Balkanu – da podjarmljeni narodi dobiju administrativne autonomije, lokalne skupštine, slobodno školstvo na maternjem jeziku, lokalnu miliciju... Pošto je te zahteve Turska glatko odbila, Srbija i Bugarska su 17, a Grčka 18. oktobra 1912. godine objavile rat Turskoj.

Srbija je tada imala samo kopnenu vojsku, koja se delila na Narodnu vojsku (tri poziva) i Posebnu odbranu. Operativnu vojsku su sačinjavali obveznici prvog i drugog poziva, starosti od 21. do 31. i od 32. do 38. godine starosti. Mladići od 18. do 21. godine i stariji ljudi od 38. do 45. godine bili su svrstani u Poslednju odbranu sa zadatkom da štite granice i obezbeđuju značajne javne objekte.

Teritorija Srbije podeljena je na divizijske oblasti: Moravska, Dunavska, Drinska, Šumadijska i Timočka. U sastavu svake oblasti bile su po dve pešadijske divizije, prvog i drugog poziva. Recimo, Moravska divizija prvog poziva (oko 35.000 ljudi) imala je u svom sastavu četiri puka (4.860 ljudi), po jedan artiljerijski i konjički puk, jednu pionirsku četvu i druge neophodne delove. Divizije drugog poziva (oko 20.000 ljudi) imale su samo tri puka, artiljerijski i konjički divizion i druge delove, znači bile su slabijeg sastava.

Naoružanje srpske vojske bilo je prilično slabo i zastarelo. Operativna vojska naoružana je brzometnom puškom, dok je treći poziv imao staru jednometnu pušku "berdanku". Svi pukovi prvog i drugog poziva imali su po četiri mitraljeza i ukupno 544 topa. Vojnici su uglavnom imali oskudnu ratnu opremu, s malo šatora i ćebadi, a komora je imala pretežno volovsku vuču, što je usporavalo nastupanje divizija na bojištu.

Obveznici svih poziva, đaci i studenti, imali su redovne godišnje vežbe u rukovanju naoružanjem. Pred sam rat pripreme su intenzivirane, a većina penzionisanih oficira, ranije nepoželjnih, bila je reaktivirana. Iznenada i prevremeno penzionisani pukovnik Živojin Mišić postavljen je za pomoćnika načelnika Generalštaba generala Radomira Putnika.

Naredba kralja Petra [3]

Napisao Predrag Pavlović i Novica Pešić
Subota, 03 novembar 2012 21:10

{xtypo_dropcap}E{/xtypo_dropcap}konomski još slaba Srbija je ipak mogla da ishrani i snabde opremom svoju vojsku (350.000 ljudi), jer je rat protiv Turaka, vekovnog ugnjetača, željno iščekivan i svi su ga sa oduševljenjem prihvatili, jer je donosio konačno oslobođenje svog življa na srpskim etničkim prostorima.

Evo kako je Sotir Arandelović u svojim "Uspomenama", opisao raspoloženje masa: "Mesec septembar počinje, i umesto da se po selima i građanstvu vode razgovori o sakupljanju letine, da trgovci vode računa o trgovačkim poslovima i da činovništvo posle letnjih vrućina preagne na intenzivniji rad... ono se samo vode razgovori o nastupajućem ratu, o pripremama za rat. Vojnici spremaju odela, oficiri uniforme, konjanici i komordžije konje i kola, jednom rečju sve se dalo samo na spremu i svi misle na rat, a skoro nikoga nisam mogao primetiti da je usled toga zamišljen, turoban, zlovoljan."

{xtypo_dropcap}K{/xtypo_dropcap}ada je Turska 24. septembra 1912. godine naredila mobilizaciju svojih 10 evropskih divizija, pa potom zarobila transport artiljerije koja je kupljena u Francuskoj, a putovala preko Soluna za Srbiju i kada su turske vlasti odbile ultimatum balkanskih saveznika od 13. oktobra iste godine, kucnuo je čas da se krene u završne pripreme za rat.

{xtypo_quote_right}

DOPISNICI ZADIVLJENI

ZADIVLJENI raspoloženjem naroda za rat, strani dopisnici izveštavali su svet o jedinstvu i rešenosti Srbije da konačno raščisti sa turskim viševkovnim ropstvom. Jedan od njih je pisao: "Radnici pečalbari, koji su nedeljama živeli samo od hleba i luka, nisu čekali isplatu, već su odmah pošli na zborište..." Drugi strani dopisnik javlja: "Videvši ovaj duboki patriotizam i svetu vatru koja je buknuła u svačijoj duši, ja sam postao svestan neminovnosti pobede balkanskih saveznika."{/xtypo_quote_right}

Naredba kralja Petra [3]

Napisao Predrag Pavlović i Novica Pešić
Subota, 03 novembar 2012 21:10

General Radomir Putnik, načelnik srpskog Generalštaba, 30. septembra 1912. godine u 11 časova podneo je kralju Petru Prvom Karađorđeviću na potpis Ukaz o mobilizaciji. Istoga dana u 12.13 objavljeno je sledeće saopštenje: "Njegovo veličanstvo kralj Petar Prvi naredio je mobilizaciju prvog, drugog i trećeg poziva Narodne vojske i Poslednje odbrane. Prvi dan mobilizacije je 30. septembar."

Odmah zatim iz Ministarstva vojnog poletele su depeše komandantima divizijskih oblasti, a iz njih trupama i ustanovama, okružnim i sreskim načestvima. Kuriri su jurili na konjima, peške, zvonila su sva zvona crkava, pucale su sa brda prangije, buktale vatre, bubnjali doboši, svirale trube i gajde. Sve su to bili ugovoreni znaci da se narodu obznani kraljev poziv.

Na sve strane po gradovima i selima izlivalo se veliko narodno rodoljublje, mladići i stariji ljudi obučeni u svečana odela pesmom i igrom su se u grupama kretali putevima Srbije da bi što pre stigli u svoje jedinice. Celi svet je bio zadivljen manifestacijama omladine koja je stizala na zborišta.

Kraljev Ukaz o mobilizaciji i narodno oduševljenje ubrzo je odobrila i Narodna skupština Srbije.

(Nastaviće se)

http://www.novosti.rs/dodatni_sadrzaj/clanci.119.html:399119-Naredba-kralja-Petra

Naredba kralja Petra [3]

Napisao Predrag Pavlović i Novica Pešić
Subota, 03 novembar 2012 21:10

{xtypo_feed} *Ilustracija, Nemanja.de*: Naredba đenerala Radomira Putnika od 26. septembra 1912.

*Izvor: Vojni arhiv Srbije, p02 kutija 157 f01 010 dokument 008{/xtypo_feed}

{xtypo_info} Udruženje Srba „Nemanja“ priprema objavljivanje monografije o Balkanskim ratovima 1912–1913. godine. Monografija, koja će se pojaviti tokom 2013, sadržiće autentične zapise iz Balkanskih ratova, fotografije i dokumente koji potpunije osvetljavaju ovo poglavlje srpske oslobodilačke istorije. {/xtypo_info}